

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav románských studií

Španělský jazyk

TEZE

Mgr. Lenka Picková

Vitalita současné galicijštiny

Vitality of the current Galician language

vedoucí práce - doc. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.

2014

Vitalita současné galicijštiny

Abstrakt: Nikdy v historii nedocházelo k tak rychlému vymírání jazyků, jako v současné době. Tato práce si klade za cíl prostřednictvím podrobné analýzy zjistit vitalitu jednoho z oficiálních jazyků Španělského království, galicijštiny. Po nezbytném vymezení společensko-historického kontextu byl pomocí kvantitativních i kvalitativních byl dat proveden detailní rozbor devíti faktorů, mezi které patří především mezigenerační jazykový přenos, absolutní a relativní počty mluvčích, trendy a užívání v současných komunikačních situacích a médiích, vládní a institucionální podpora, vzdělávací systém a individuální postoje obyvatel Galicie k oběma oficiálním jazykům. V závěru bylo provedeno shrnutí těchto jednotlivých faktorů a posouzení jejich vlivu na vitalitu galicijštiny.

Klíčová slova: ohrožené jazyky, posouzení vitality jazyka, galicijština, jazyková politika, menšinové jazyky, diglosie, jazyky v kontaktu, národní identita, postoje mluvčích.

Vitality assessment of the Galician language

Abstract: Never in the field of human history the dying of languages has been so intense, as in the present. The goal of this paper is to assess the vitality of the one of the co-official languages in Spain, the galician language. After the indispensable definition of the social-historical context, we perform a deep qualitative and quantitative analysis of nine factors - intergenerational language transmission, education, absolute and relative number of speakers, trends in existing language domains and media, governmental and institutional language attitudes, and galician citizen's attitudes toward their languages above all. We summarize the results of these individual factors in the last chapter and assess their influence on the vitality of the galician language.

Key words: endangered languages, assessment of language vitality, Galician, language attitudes, minority languages, diglosia, languages in contact, national identity, speaker's attitudes.

1.1. Teoretický rámec

„Language diversity is essential to the human heritage. Each and every language embodies the unique cultural wisdom of a people. The loss of any language is thus a loss for all humanity.“¹ (UNESCO 2003)

Fenomén vymírání jazyků je jev přirozený, provázející celou kulturní historii lidstva. Ovšem stejně jako nemá v předchozí historii lidstva srovnání současná intenzita globalizačního tlaku, nikdy v minulosti nebylo ani ubývání jazyků tak rychlé jako v tomto století: 97 % lidské populace hovoří 4 % světových jazyků a naopak, 96 % světových jazyků je užíváno pouze 3 % světové populace. Dle názoru odborníků (UNESCO 2003) je vysoce pravděpodobné, že na konci 21. století nahradí současné dominantní jazyky 90 % všech stávajících jazyků. Mohlo by se zdát, že ohrožené jsou především jazyky malých mimoevropských etnik², ale tento proces se bezprostředně týká i 155 jazyků evropských. Cílem této práce je na základě faktických kritérií posoudit vitalitu menšinového jazyka, vyskytujícího se na území Španělska, galicijštiny.

Snaze o záchranu ohrožených jazyků však musí logicky předcházet fáze, ve které se analyzuje, zda a do jaké míry je ten který jazyk ohrožený, tzn. jeho vitalita. Základní teoretická východiska postulovali GILES, HOWARD, BOURHIS, and TAYLOR (1977) podle kterých je vitalita jazyka určena jeho statusem, demografickými faktory a mírou institucionální podpory. U každého faktoru jsou pak posuzovány jeho silné a slabé stránky a podle výsledného hodnocení je jazyk následně zařazen do skupiny s vysokou, střední či nízkou vitalitou.

Další zásadní teorii pro určení míry ohrožení jazyka zpracoval v rámci již zmiňovaného modelu „reversible language shift“ FISHMAN (1991, 2001). Míru ohrožení jazyka vystihuje pomocí osmistupňové škály, která je inspirována Richterovou stupnicí určující intenzitu zemětřesení. Zásadním kritériem je pro FISHMANA míra přerušování mezigeneračního přenosu (Graded Intergenerational Disruption scale - GID).

---

¹ Jazyková diverzita má pro odkaz lidstva zásadní důležitost. Každý jeden jazyk ztělesňuje jedinečnou kulturní moudrost lidstva. Ztráta jakéhokoliv jazyka znamená ztrátu pro lidstvo.

² V Prvním vydání UNESCO Red Book of Languages in Danger of Disappearing (1993) byly zahrnuty především jazyky z jihozápadního Pacifiku, Sibiře, Austrálie, Indonésie a Thajska.

V roce 2003 svolalo UNESCO konferenci na téma zachování kulturního dědictví zaměřenou na problematiku jazyků. Skupina expertů³ byla pověřena vytvořením metodiky, která by byla - ať už pro jazykovědce nebo přímo pro příslušníky minoritních národů - vhodným nástrojem pro posouzení vitality daného jazyka. V rámci této teorie je hodnoceno celkem devět faktorů ovlivňujících vitalitu jazyka. Osm z nich má škálové hodnocení od 0 do 5, přičemž 0 znamená kompletní přechod k jinému jazyku („extinct“) a 5 znamená nejvyšší stupeň vitality („safe“). Stejně jako u Fishmana, i zde je velký důraz kladen na mezigenerační přenos, ale jsou doplněny některé další faktory, které výrazně ovlivňují vitalitu jazyka.

- **Faktor 1: Mezigenerační jazykový přenos**

Jazyk je v rámci tohoto faktoru ohodnocen stupněm 5 „safe“ pokud je používán všemi věkovými kategoriemi a je předáván z jedné generace na druhou. Čím intenzivnější je mezigenerační přenos, tím silnější je jazyk.

- **Faktor 2: Absolutní počet mluvčích**

Jazyk s nízkým absolutním počtem mluvčích je samozřejmě kriticky ohrožený. Ovšem údaj o absolutním počtu uživatelů jazyka může být zavádějící – ne všichni příslušníci daného národa obvykle používají minoritní jazyk. I v případech, kdy má jazyk více než milion mluvčích, a zároveň jeho zachování nepodporují ostatní faktory (mezigenerační přenos, média, vzdělávání ad.) se může jednat o jazyk ohrožený. Proto je třeba tento faktor vnímat v kontextu faktoru 1 (mezigenerační přenos) a faktoru 3 (relativní počet mluvčích v rámci celé populace).

Tento faktor se jako jediný vyjadřuje absolutní hodnotou. Velmi důležité je v tomto případě dbát na kvalitní zdrojová statistická data.

- **Faktor 3: Relativní počet mluvčích v rámci populace**

Relativní počet mluvčích v rámci celé populace má větší vypovídající hodnotu než počet absolutní (UNESCO 2003)

- **Faktor 4: Trendy užívání v současných komunikačních situacích (KS)**

U tohoto faktoru se posuzuje, kdo a při jakých příležitostech jazyk používá a pro jaká témata. Je samozřejmé, že čím širší je škála komunikačních situací, ve kterých se jazyk intenzivně používá, tím je silnější.

---

³ Členy této pracovní skupiny byli: Brenzinger, Dwyer, de Graaf, Grinevald, Colette, Krauss, Miyaoka, Ostler, Sakiyama, Villalón, Yamamoto, Zepeda

- **Faktor 5: Zastoupení v nových komunikačních situacích a v médiích**

Tento faktor hodnotí přítomnost jazyka např. v nových typech pracovního prostředí, v médiích a na internetu. Čím více je jazyk zastoupen v nových KS a v médiích, tím je silnější.

- **Faktor 6: Vzdělávání a vzdělávací materiály**

Pokud existuje vzdělávání přímo v minoritním jazyce a existuje široká škála podkladů pro výuku mluvené i písemné formy, jazyk je ohodnocen stupněm 5. Čím intenzivnější je míra vyučování v daném jazyce a čím různorodější jsou materiály, tím silnější je jazyk.

- **Faktor 7: Vládní a institucionální podpora a legislativní rámec, včetně oficiálního statusu a užívání**

Tento faktor se vztahuje na postoj oficiálních vládních představitelů daného území ve vztahu k menšinovému jazyku. Regiony, ve kterých je užívání jazyka podporováno ve všech veřejných komunikačních situacích (médiá, vzdělávání, ekonomika a vláda), by byly hodnoceny faktorem 5. Čím pozitivnější je přístup oficiální reprezentace ve směru k jazyku, tím silnější je jazyk.

- **Faktor 8: Postoj členů společnosti k jejich vlastním jazykům**

Tento faktor hodnotí postoj členů jazykové komunity k jednotlivým přítomným jazykům – sami mluvčí posuzují, nakolik je jejich jazyk důležitý pro jejich komunitu a identitu a chtějí-li ho chránit a rozvíjet. Čím pozitivnější je jejich postoj a větší jejich národní hrdost, tím vitálnější je jazyk.

- **Faktor 9: Množství a kvalita jazykových dokumentů**

Jazyk je v dané komunitě v ideálním případě velmi dobře zdokumentovaný, existují srozumitelné gramatické příručky, slovníky a další lingvistický materiál.

1.2. Formální uspořádání práce

Protože jazyk je nedílnou součástí společnosti, nelze jej vnímat jako nezávislou entitu, ale naopak vždy v celkovém společenském kontextu. Z tohoto důvodu v úvodu této práce krátce shrneme vývoj galicijštiny na pozadí historických souvislostí, neboť současná situace tohoto jazyka – ať už z hlediska objektivních či subjektivních faktorů - je jejich přímým důsledkem.

Posuzované faktory jazykové vitality se dle metodiky UNESCO (2003) dělí na kvantitativní a kvalitativní a stejnou povahu mají i výchozí data.

Při výběru technik pro sběr výchozích dat jsme vycházeli z faktu, že v Galicii provádí pravidelně u velkého počtu respondentů metodicky velmi propracované průzkumy Instituto Galego de Estatística⁴. V této práci vycházíme především z údajů výzkumu „Encuesta de condiciones de vida de las familias“⁵, který je pravidelně prováděný od roku 1999.

V roce 2003 a 2008 proběhl podrobný průzkum týkající se kompetencí a užívání galicijštiny. Průzkum byl proveden na celém území Galicie, v každé provincii proporčně k počtu obyvatel, a získaný vzorek poskytl informace o celkem 9.216 domácností. Vzhledem k propracované metodice a šíři pokrytí považujeme tento zdroj za optimální. Velkým přínosem je jeho pravidelné opakování: poskytuje informaci o vývoji dat v čase a pomáhá tak při určení důležitých vývojových trendů z hlediska vitality galicijštiny.

Při analýze dat jsme brali v úvahu a prezentovali i relevantní demografické faktory, jako je místo bydliště (viz dále popsany rozdíl mezi jazykovým chováním ve venkovských regionech a ve městě), věk uživatelů a jejich vzdělání, neboť změny v těchto demografických faktorech (stárnutí obyvatel, zvyšování vzdělání a urbanizace) mají přímý dopad na jazykovou oblast.

1.3. Vlastní výzkum

S cílem získat celistvý obraz o kontextuální propojenosti a vzájemné závislosti jednotlivých faktorů, jazykových postojů a chování mluvčích, a to včetně jazykové výchovy příštích generací, byl proveden vlastní kvalitativní výzkum. Získané údaje byly použity jednak v rámci popisu a hodnocení jednotlivých dílčích faktorů, ale především v závěrečném shrnutí, kde umožnily zasadit jednotlivé faktory do správného kontextu a posoudit míru jejich vlivu na současnou i budoucí situaci galicijštiny. Při volbě vhodné techniky jsme vycházeli z faktu, že potřebujeme komplexní, podrobné a autentické vyjádření respondentů k jazykové situaci v Galicii, tzn. že bylo vhodné zvolit některou z kvalitativních výzkumných technik. Zároveň ovšem bylo nutné, aby se respondenti vyjádřili konkrétně ke všem třem tématickým okruhům s vysokou relevancí pro posouzení vitality galicijštiny:

- postoje v jazykové oblasti a faktory, které je ovlivňují (např. prostředí, identita) (JP)
- jazykové chování (aktivní užívání jazyka) (JCH)
- mezigenerační přenos (dále MP)

---

⁴ [online] <http://www.ige.eu>

⁵ Průzkum životních podmínek rodin

[online] http://www.ige.eu/estatico/pdfs/s3/metodoloxias/met_ecv_2009_es.pdf

Z tohoto důvodu se pro získání informací jevila jako ideální technika individuálního polootevřeného rozhovoru. Ke každému z tematických okruhů byly zformulovány konkrétní otázky, na které odpovídali respondenti reprezentující skupinu obyvatel s určitou demografickou charakteristikou. Vzhledem k vysoké relevanci faktoru mezigeneračního přenosu pro určení vitality menšinových jazyků byli pro výzkum zvoleni jedinci stejné věkové skupiny, a to dospělí mezi 35 - 40 lety plánujícími bezprostředně rodinu či s dětmi ve velmi raném věku. Kromě věku jsme při výběru respondentů jako faktor s dominantním významem (IGLESIAS 2002) zohlednili jejich místo bydliště a to i s ohledem na současnou demografickou dynamiku.

1.4. Historický vývoj galicijštiny

Galicie byla po staletí jedním z nejzaostalejších regionů španělského království. Původní šlechta byla v důsledku politických neshod nahrazena kastilskou a na úřadech a v institucích se hovořilo také kastilsky. Galicie byla izolovaná a nedošlo v ní k rozvoji průmyslu a obchodu, jako tomu bylo například v Katalánsku. Až do počátku 20. století žila většina obyvatel na venkově, získávala obživu ze zemědělství a rybolovu a neměla ani základní vzdělání. Galicijština byla používána téměř výhradně touto vrstvou obyvatel. Situace se začala výrazně měnit až ve 30. letech minulého století, ovšem tyto změny zbrzdil a zastavil Frankův režim. Proces plné normalizace galicijštiny jako rovnocenného jazyka s kastilštinou byl znovu zahájen až v 80. letech 20. století po nástupu demokracie.

1.5. Současná institucionální podpora

Po pádu Frankova režimu se ve společnosti i v jazykové oblasti hodně změnilo. Péči o ní si vzala za své přímo autonomní vláda, Xunta de Galicia, která zahájila **proces „jazykové normalizace“**. Důležitý vliv v procesu normalizace mají samozřejmě také jazykovědné a vzdělávací instituce, jako je Real Academia Galega⁶ nebo Asociación Sócio-Pedagógica Galega.

Španělská ústava z roku 1978 ve svém článku 3 uvádí, že galicijština bude oficiálním jazykem Galicijské autonomní oblasti, a zároveň ve stejném článku potvrzuje, že galicijština – stejně jako ostatní minoritní jazyky - bude předmětem zvláštní ochrany a péče.

---

⁶ Dostupné z [online] <http://www.realacademiagalega.org/presentacion>

Na Španělskou ústavu navazuje **Ústava Galicijské autonomní oblasti z roku 1981**, která ve svém článku 5 stanoví, že galicijština je oficiálním jazykem Galicie a jejím vlastním jazykem. V roce 1983 byla galicijským parlamentem jednohlasně schválena legislativní norma, která zásadně ovlivnila celou podobu jazykové politiky v Galicii na příštích třicet let - **Zákon o jazykové normalizaci** (*Ley de Normalización Lingüística*). V jeho ustanovení je podrobněji rozvinut článek 5 galicijské ústavy s hlavním cílem zajistit „normalizaci“ galicijského jazyka, upravit jazyková práva a status obou oficiálních jazyků na území Galicie. Poslední významnou legislativní úpravu v jazykové oblasti představuje **Plan Xeral de Normalización da Lingua Galega**⁷ jednohlasně schválený galicijským parlamentem v roce 2004. Tato norma, na které spolupracovalo více než 200 odborníků z mnoha sektorů, předkládá více než 400 konkrétních opatření, které mají vést k intenzivnějšímu používání galicijštiny tak, aby obyvatelům Galicie bylo umožněno používat jejich jazyk běžně ve všech komunikačních situacích.

Téměř všichni respondenti naší kvalitativní studie, kteří se k tématu jazykové politiky státu vyjadřovali, se shodují na tom, že její vliv je výrazný, ať už se s její konkrétní podobou ztotožňují, či nikoliv.

Z hlediska konkrétního obsahu normy je znát, že ve všeobecném povědomí respondentů byl v praxi mnohem lépe naplněn obsah Zákona o jazykové normalizaci, který důsledně upravoval použití galicijštiny v rámci státní správy, médií a vzdělávání než obsah Planu Xeral, který si dal za cíl podpořit užívání galicijštiny i v ostatních oblastech běžného života. Respondenti shodně vnímají intenzivnějším zastoupení galicijštiny v institucích, ale zároveň zmiňují její nízkou podporu v jiných oblastech. V posledních letech proces normalizace brzdí především vyšší zájem veřejnosti i úřadů o jiná témata, než jazykovou politiku, ale i například spory a dohady některých institucí o znění či výklad některých konkrétních bodů a také spory právní.

Důsledné jazykové politice příliš neprospívá ani střídání vlád (za posledních 10 let se vzájemně pro střídala spíše levicová vláda nacionálně socialistická BNG-PSOE⁸ a vláda pravicová PP⁹), kdy se mění jak priorita jazykové politiky v rámci programu a tak odpovědné osoby.

Hodnocení institucionální podpory podle Manuálu Unesco je jednoznačné – podpora galicijštiny ze strany státu a oficiálních institucí je maximální:

---

⁷ Vládní plán pro normalizaci galicijského jazyka

⁸ Bloque Nacional Gallego a Partido Socialista Obrero Español

⁹ Partido Popular

“Equal support (5): All of a country’s languages are valued as assets. All languages are protected by law, and the government encourages the maintenance of all languages by implementing explicit policies.”¹⁰(UNESCO, 2003)

Ovšem je třeba brát v úvahu, že současná opatření procesu jazykové normalizace nemají z hlediska současné a budoucí vitality galicijštiny požadovaný efekt, neboť se i přes propagační kampaně, zvyšování jazykových kompetencí a rozšíření spektra komunikačních situací, ve kterých lze galicijštinu bez problémů použít, se počet aktivních mluvčích stále snižuje.

1.6. Spisovná galicijština a proces kodifikace

Evoluční historie kodifikované normy pro galicijštinu je poměrně krátká, ale složitá. Vzhledem ke geografické i jazykové blízkosti s Portugalskem a zároveň k silnému vlivu kastilštiny se vždy střetávaly názory, do jaké míry má být galicijštiná kodifikovaná norma ovlivněná jedním či druhým jazykem.

Během 20. století se snažili prosadit svou vizi v této oblasti jednotliví filologové a intelektuálové. Kolem těchto jednotlivců se postupně vytvořily skupiny jejich stoupců, takže se nakonec vyprofilovaly a vzájemně vymezily jednotlivé názorové proudy s různým nazíráním na podobu obsahu kodifikované normy.

- **Autonomní** – „En Galicia, en galego“ - galicijština jako svébytný jazyk.¹¹ Ortografický standard se přiklání k adaptaci prvků z kastilštiny. Přijímaný většinou odborné i laické veřejnosti a reprezentovaný Real Academia Galega.
- **Reintegracionistická** „Na Galiza, em galego“ - galicijština je svébytným jazykem, ale zároveň prosazuje její co největší přiblížení k portugalštině (použití g a j, lh a nh; sufixu -çom...). Reprezentovaný např. sdružením AGAL
- **Výhradní užití portugalštiny** „Na Galiza, em portuguêis“ - úplné přijetí současné portugalštiny jako jazykového standardu bez výjimek.

Tyto názorové proudy mezi sebou vedly za asistence médií velmi intenzivní diskusi. Nakonec Galicijská vláda upřednostnila autonomní oficiální směr a za intenzivního přispění Real

---

¹⁰ Rovnocenná podpora (5): Všechny jazyky dané země jsou vnímány jako rovnoprávné. Všechny jsou chráněny zákonem a vláda motivuje jejich zachování prostřednictvím konkrétních zákonů.

¹¹ Autonomní nebo také nezávislý směr (independista) sice teoreticky zdůrazňuje nezávislost a autonomii galicijštiny, ovšem při detailní analýze navrhované pravopisné a morfologické formy zjistíme, že ve své podstatě vychází z kastilštiny.

Academía Galega y Instituto Galego da Lingua byly 3. července 1982 na společném zasedání obou těchto institucí schváleno vydání *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma galego (ILG 1982)*, které bylo v listopadu téhož roku schváleno Xuntou de Galicia.

Tato norma ovšem diskuse neumlčela a její podoba nebyla definitivní, pod tíhou argumentů z různých stran doznala několika změn.

Poté, co ani v dalších revizích kodifikované normy nedošlo k širšímu zohlednění názorů reintegracionistů, byl tento názorový proud výrazně oslaben a veřejná diskuse na toto téma postupně utichá. Nicméně např. AGAL oficiální normu nerespektuje, nadále vydává texty dle vlastního pravopisného a morfologického standardu a na svých webových stránkách důsledně používá vlastní reintegracionistickou normu.

Výhrady veřejnosti k novému kodifikovanému standardu:

- Nízká míra identifikace spisovné galicijštiny s tradiční galicijštinou
- Fakt, že kodifikovaný standard řeší pouze pravopis, morfologii a částečně lexikum a opomíjí fonetiku.
- Jazyková “nevěrohodnost” velké skupiny veřejně vystupujících uživatelů nově kodifikované spisovné galicijštiny
- Opakované změny kodifikovaného standardu
- Zavádění neologismů
- Diskuze a konflikty mezi jednotlivými názorovými proudy v oblasti jazykového standardu

Shrneme-li všechny výše uvedené výhrady, je jednoznačně zřejmé, že sice existuje komplexní, obsáhlá a aktualizovaná kodifikovaná norma definující spisovnou galicijštinu, ovšem většinou populace – a to jak uživateli galicijštiny, tak kastilštiny - není pozitivně přijímána, a je často zmiňována jako příčina zbrzdění procesu normalizace. Tato spisovná jazyková varianta je většinou obyvatel vnímána jako výhradně formální, nevhodná pro běžné použití a naprosto nesouvisející s tradiční galicijštinou. Zůstávají proto pro ni vyhrazeny pouze ty oblasti, ve kterých má vliv regionální správa – vzdělávání, instituce a veřejnoprávní média.

V důsledku toho dochází k zajímavému posunu v diglosivní situaci, kdy se paralelně s kastilštinou, která se v současnosti stala jazykem neutrálním, používaným ve formálních i neformálních situacích, ve formálních situacích používá kodifikovaná varianta galicijštiny a

v neformálních situacích varianta tradiční. Využívání odlišného registru jednoho jazyka pro různé situace by nebylo nic neobvyklého, kdyby ovšem neexistoval ze strany tradičních mluvčích vůči nové, kodifikované formě tak výrazně odmítavý postoj: tato spisovná varianta není přijímána, je vnímána ne jako součást existujícího jazyka, ale jako zcela „nový, umělý“ jazyk. Dalším aspektem, který tuto situaci ještě ozvláštňuje, je odlišný vývoj v užívání – zatímco se používání spisovné varianty za poslední léta ve formálních komunikačních situacích rozšířilo (médiá, instituce), tradiční galicijština v neformálních komunikačních situacích je i nadále na ústupu.

Z tohoto důvodu je sice z hlediska navrženého hodnocení vitality teoreticky možné zařadit galicijštinu do skupiny 5 – Superlative

„There are comprehensive grammars and dictionaries, extensive texts; constant flow of language materials. Abundant annotated high-quality audio and video recordings exist.“¹² (UNESCO 2003),

ovšem zároveň je nutné zvážit, nakolik je proces kodifikace a samotná výsledná kodifikovaná norma pro současné a budoucí použití galicijštiny a posílení její vitality opravdu přínosem.

1.7. Média

U každého typu médií je z jazykového hlediska situace odlišná, ovšem jednoznačně pozitivní vliv pro budoucnost galicijštiny nemá – přes veškerou snahu oficiálních institucí – žádné z nich. Periodik publikujících v galicijštině je málo a nesetkávají se s velkým zájmem ze strany mladých lidí, ale ani těch starších, kteří nemají vzdělání v galicijštině a je pro ně snazší číst v kastilštině. Rozhlas v galicijštině upřednostňují spíše starší věkové skupiny, zatímco mladí preferují vysílání v kastilštině. TVG sice nabízí široké programové spektrum v galicijštině, ale svým obsahem nedokázala zaujmout městské a mladší diváky. Navíc jazyková forma, která je v televizi používána se setkává jak u galicijsky tak u kastilsky hovořících obyvatel spíše s nepřijetím, a nové uživatele nemotivuje.

Prezence galicijštiny na internetu je výrazná v rámci komunikačních rozhraní státní správy a oficiálních institucí, ovšem při ostatních činnostech (vyhledávání informací, sledování filmů, poslech hudby, společenské sítě apod.) jednoznačně převládá kastilština či angličtina.

12

Existují srozumitelné gramatiky a slovníky, obsáhlé texty a vznikají aktuální jazykové materiály. Existuje mnoho kvalitních video a audio nahrávek.

Jak vyplývá z citátu metodiky UNESCO (2003) v úvodu této kapitoly, vliv médií je v současné době „nesmírný“. Především vzhledem k současnému nárůstu užívání internetu - média s nejnižším zastoupením galicijštiny - mezi mladými lidmi a jejich spíše odmítavý postoj k televiznímu vysílání v galicijštině hodnotíme tento faktor stupněm 2-3: omezený / receptivní.

1.8. Relativní a absolutní množství mluvčích

Předložená data ukazují, že v současné době má galicijština sice poměrně velké absolutní množství mluvčích (v roce 2008 používalo Galicijštinu jako hlavní a vedlejší komunikační jazyk 1.400.000 osob), to se ale neustále snižuje a do budoucna je třeba vzhledem k demografickému vývoji počítat ještě s prudším poklesem. V důsledku velmi nízké porodnosti a stárnutí populace, velkého počtu mladých lidí odcházejících z Galicie a naopak velkého množství přistěhovalců lze předpokládat, že se během jedné generace sníží absolutní počet mluvčích získávajících své kompetence v rodině na méně než polovinu. Současně se bude zvyšovat absolutní i relativní množství mluvčích v kastilštině (částečně bilingvních), což bude vést k dalšímu tlaku ke snížení užívání galicijštiny.

Z hlediska relativního počtu mluvčích (55% uživatelů hovoří výhradně či více galicijsky než kastilsky) by bylo aktuálně možné zařadit galicijštinu do skupiny 3 „*definitively endangered – A majority speak the language*“¹³.“ (UNESCO 2003). Pokud ovšem bude demografický vývoj pokračovat jako dosud, během příštích dvou generací bude Galicijština jednoznačně hodnotitelná faktorem 2 „*severely endangered – A minority speak the language*“.¹⁴

1.9. Mezigenerační přenos

Pouze dvě třetiny současných rodičů vychovávaných v galicijštině tento jazyk používá i při výchově svých dětí. Jazykové kompetence nejmladší generace se ovšem zvyšují díky školní docházce, všeobecně se zlepšila především schopnost čtení a psaní. Zároveň ale klesá kvalita schopnosti mluvit, stále více respondentů (především z nejmladší generace) hodnotí svou znalost jazyka jako průměrnou.

---

¹³ Definitivně ohrožený (většina obyvatel mluví daným jazykem).

¹⁴ Výrazně ohrožený – tímto jazykem mluví menšina.

Výhradní užívání galicijštiny se mezi generací prarodičů, rodičů a dětí snižuje u každé generace téměř o třetinu, většina obyvatel je bilingvních, ale galicijština stále více hraje roli doplňkového jazyka k dominantní kastilštině.

Současné zařazení galicijštiny by tedy z hlediska z hlediska mezigeneračního přenosu bylo ve skupině rizikových jazyků, hodnoceno stupněm 4 (UNESCO 2002):

„Unsafe (4): Most but not all children or families of a particular community speak their language as their first language, but it may be restricted to specific social domains...“¹⁵

S postupným přechodem ke stupni 3:

“Definitely endangered (3): The language is no longer being learned as the mother tongue by children in the home.”¹⁶

1.10. Individuálních kompetence, postoje a jazykové chování uživatelů

Vztah obyvatel Galicie – ať už kastilsky či galicijsky hovořících - k jejich národnímu jazyku je na teoretické rovině pozitivní, vidí v něm národní kulturní bohatství a většina je pro jeho zachování. Z tohoto důvodu by bylo možné dle metodiky UNESCO (2002) zařadit tento faktor do skupiny 4: *„Most members support language maintenance“¹⁷.*

Ovšem tento pozitivní postoj se ve velké míře nepromítá do chování, které je u části populace vůči jazyku lhostejné nebo vědomě (například při volbě jazyka pro komunikaci se svými dětmi) upřednostňují kastilštinu. Proto považujeme u tohoto faktoru za správnější zařazení galicijštiny do skupiny 3: *„Many members support language maintenance; others are indifferent or may even support language loss“¹⁸.*

1.11. Komunikační situace

Kromě mezinárodní komunikace je galicijština zastoupená ve všech jednotlivých komunikačních oblastech, ovšem ne stejnou měrou a ne se stejným vývojovým trendem.

---

¹⁵ Mírně ohrožený: Většina, ale ne všechny děti či rodiče dané komunity mluví tímto jazykem jako svým hlavním, ale použití tohoto jazyka může být omezeno na specifické sociální komunikační prostředí.“

¹⁶ Definitivně ohrožený: Jazyk už se v rodinách dětí neučí jako mateřský jazyk.

¹⁷ Většina členů společnosti podporuje zachování jazyka

¹⁸ Velká část členů společnosti podporuje zachování jazyka, ostatní jsou lhostejní či dokonce přispívají k jeho zániku.

V rámci rodinné komunikace má galicijština tradičně poměrně silné zastoupení, ovšem na základě výroků současných mladých rodičů z řad našich respondentů lze důvodně předpokládat, že nastalý klesající trend, popsáný v kapitole s kvantitativní analýzou bude pokračovat. Žádný z respondentů se apriori nevyjádřil vůči galicijštině jako takové negativně, ale většina z nich má k jazykům utilitární přístup a z tohoto hlediska zůstává galicijština třetím jazykem po kastilštině a angličtině. Výjimku tvoří mladí rodiče, jejichž rodina stále žije na venkově a hovoří galicijsky a chtějí dětem zprostředkovat možnost lepší komunikace s prarodiči a prostřednictvím jazyka silnější pocit zakořenění a také rodiče se silným nacionálním cítěním.

Sociální kontakty jsou oblastí, kde je má asi největší vliv geografické hledisko. Zatímco na venkově se většina společenského života a kontaktů odehrává v galicijštině, čím větší je koncentrace obyvatel, tím se snižuje počet lidí používající v neformálních kontaktech galicijštinu a ve velkých městech (La Coruña, Vigo) téměř výhradně převládá kastilština. Především u mladých lidí je komunikační jazyk referenční skupiny důležitým motivačním faktorem a právě zde stále více dominuje kastilština.

Možnost využití galicijštiny v práci se v současné době ukazuje jako velmi důležitý motivační faktor pro její studium. V oblasti soukromého sektoru, který vytváří většinu pracovních míst, ovšem galicijština žádnou výhodu při získání pracovního místa nepředstavuje a používá se především pro komunikaci mezi kolegy. Ve směru k zákazníkům je využívána spíše ojediněle a v případech, kdy se předpokládá, že zákazník tento způsob komunikace upřednostňuje. Jiné je to ve státním sektoru, kde je znalost galicijštiny povinným předpokladem pro přijetí. Ovšem nároky na prokázání kompetencí v galicijštině jsou u většiny profesí poměrně malé a její následné skutečné využití v praxi závisí na geografické oblasti (na venkově více, ve městech méně).

Oblast institucionální je jedinou doménou, kde galicijština svou pozici posílila - je postavena zcela na roveň kastilštině a v rámci úředního styku má občan právo si zvolit, v jakém jazyce chce komunikovat. Oficiální dokumenty ze strany státní správy jsou dvojjazyčné.

Ovšem v celkovém kontextu, kdy ve většině neformálních domén užívání galicijštiny slábnou, by byla galicijština v souladu s kritérii metodiky UNESCO (2003) zařazena spíše do skupiny 3 – slábnoucí :

„The non-dominant language loses ground and, at home, parents begin to use the dominant language in their everyday interactions with their children, and children become semi-speakers of their own language (receptive bilinguals). Parents and older members of the community tend to be productively bilingual.“¹⁹

1.12.   Vzdělávání

Dle manuálu UNESCO má výjimečnou důležitost oblast vzdělání (faktor 6), takže je vnímána nejen jako komunikační prostředí, ale existence vzdělávacího systému a kvalitních vzdělávacích materiálů a publikací v minoritním jazyce je považována za jeden z faktorů přímo ovlivňujících vitalitu daného jazyka.

V oblasti vzdělávání se díky zákonným předpisům stala galicijština stejně používaným jazykem jako kastilština. Používá se jako hlavní vyučující jazyk, čímž se rozšiřují jazykové kompetence v oblasti psaní a čtení a také slovní zásoba. Ovšem komunikace v této oblasti je spíše formální a jednosměrná (učitel-žák), spolužáci v komunikaci mezi sebou stále více preferují kastilštinu.

Z tohoto hlediska lze vzhledem k současnému dominantnímu postavení galicijštiny ve vzdělávacím systému, existenci kodifikovaného standardu, jejímu zastoupení v institucionální sféře a médiích bezpochyby použít nejvyšší hodnocení – 5:

“There is an established orthography, literacy tradition with grammars, dictionaries, texts, literature, and everyday media. Writing in the language is used in administration and education”²⁰.(UNESCO 2003)

1.13.   Shrnutí

V předchozím textu jsme podrobně analyzovali vitalitu galicijštiny z hlediska všech faktorů uvedených v metodice UNESCO (2003) s následujícími závěry:

---

¹⁹ Nedominantní jazyk ztrácí půdu a v rodinném prostředí rodiče začínají používat dominantní jazyk ve své každodenní komunikaci se svými dětmi a děti se stávají receptivně bilingvními. Rodiče a starší členové komunity jsou produktivně bilingvní ve většinovém jazyce – rozumí a mluví oběma.

²⁰ Existují stabilní podklady a výukové materiály pro výuku pravopisu a dalších kompetencí včetně gramatik, slovníků, textů, literatury a běžných audiovizuálních pomůcek. Psaná forma jazyka je používána ve státní správě a vzdělávání.

Faktor	Hodnocení	
1: Mezigenerační jazykový přenos	4	Jazyk je používán některými dětmi ve všech doménách a všemi dětmi v některých doménách.
2: Absolutní počet mluvčích		V roce 2008 používalo galicijštinu jako hlavní a vedlejší komunikační jazyk 1.400.000 osob
3: Relativní počet mluvčích	2- 3	Velmi těsná většina mluví minoritním jazykem, Počet mluvčích s preferencí galicijštiny se snižuje, především mezi mladými lidmi.
4: Trendy v užívání v současných komunikačních situacích	3	Slábnoucí. Kromě formálních komunikačních situací a vyučování se užívání galicijštiny snižuje.
5: Zastoupení v nových komunikačních situacích a v médiích	2- 3	Receptivní – omezené. Galicijština je sice zastoupená ve většině médií, ale obsah ani forma nejsou pro většinu populace zajímavé. Jazykem internetu a nových domén jsou angličtina a kastilština.
6: Vzdělávání a vzdělávací materiály	5	Existují stabilní podklady a výukové materiály pro výuku pravopisu a dalších kompetencí včetně gramatik, slovníků, textů, literatury a běžných audiovizuálních pomůcek. Psaná forma jazyka je používána ve státní správě a vzdělávání.
7: Vládní a institucionální podpora	5	Všechny jazyky jsou chráněny stejně
8: Postoj členů společnosti k jejich vlastním jazykům	3	Většina členů společnosti podporuje zachování jazyka
9: Množství a kvalita jazykových dokumentů	5	Vynikající - existují srozumitelné gramatiky a slovníky, obsáhlé texty a vznikají aktuální jazykové materiály. Existuje mnoho kvalitních video a audio nahrávek.

Tabulka 1: Souhrn hodnocení jednotlivých faktorů dle metodiky UNESCO (2002)

Vliv jednotlivých faktorů na vitalitu galicijštiny nelze vnímat samostatně, ale vždy v celkovém kontextu s ostatními.

Ze všech získaných údajů vyplývá, že vnější faktory ovlivňované státem mají vysoký index hodnocení – stát galicijštinu podporuje legislativně i prostřednictvím všech svých institucí, pečlivě se stará o její dokumentaci, aktivně se podílel na vzniku kodifikovaného standardu a prosadil zavedení spisovné galicijštiny jako hlavního vzdělávacího jazyka. Čím více ovšem ubývá v jednotlivých faktorech vlivu státu, tím více se snižuje i jejich hodnocení. Obyvatelé

Galicie sice mají ke svému jazyku velmi pozitivní postoj, považují ho za své kulturní dědictví, ale ve většině případů se tento jejich postoj nepromítá do chování.

Galicijština se v běžných neformálních komunikačních situacích používá stále méně a ubývá i rodičů, kteří v galicijštině vychovávají své děti. Přitom je to právě užívání jazyka a jeho předávání dalším generacím, které přímo definuje jeho vitalitu.

Galicijština je jazyk, kterým sice v současné době hovoří poměrně velké absolutní množství osob, ale u tohoto faktoru je třeba brát v úvahu současný demografický vývoj - každý rok odejde z Galicie 4% obyvatel a naopak se přistěhuje stejné množství osob, které galicijsky nehovoří. Vidíme, že už jen při zachování tohoto trendu by Galicijština během několika příštích generací téměř vymizela.

„A language is in danger when its speakers cease to use it, use it in an increasingly reduced number of communicative domains, and cease to pass it on from one generation to the next.“ UNESCO (2003)

Na základě všech faktů shrnutých v této studii konstatujeme, že galicijština je přes velkou institucionální podporu a podrobnou dokumentaci jazykem ohroženým.

Bibliografie

- ABELLÁN, Manuel. 1987. Censura y literaturas peninsulares. In *Diálogos Hispánicos*. Amsterdam: Rodopi
- EUROPA PRESS. 2012. *Cae la publicidad emitida en gallego en Televisión de Galicia por razones como la crisis o la desaparición de las cajas*. [online] Dostupné z <http://www.europapress.es/galicia/noticia-cae-publicidad-emitida-gallego-television-galicia-razones-tesis-desaparicion-cajas-20120222135428.html> (24.09.2013)
- ALONSO, Luis E.1998. *La Mirada cualitativa en sociología*. Caracas: Fundamentos. [online] Dostupné z http://www.google.cz/books?hl=cs&lr=&id=eJ2x6-0wPn8C&oi=fnd&pg=PA7&dq=alonso+1998+cualitativa&ots=wLhX0078cJ&sig=-g8BpWZSSJ733P6ysCHDyuv5imE&redir_esc=y#v=onepage&q=alonso%201998%20cualitativa&f=false (12.2.2012)
- ASOCIAÇÃO GALEGA DA LÍNGUA .1983. *Estudo Crítico das Normas ortográficas e morfológicas do idioma galego*. Santiago de Compostela: Agal
- BIERBACH, CHRISTINE. 1983. Aproximacions a la significació de les actituds lingüístiques, dos estudis de cas. *Treballs de sociolinguística Catalana* 5, 93-118 Barcelona: Edicions de la Magrana
- BERNARD, H. Russel. 1996. Language Preservation and Publishing. In: *Indigenous Literacies in the Americas* , N. Hornberger, ed., 139–56. Berlin: Mouton de Gruyter.
- CALVET, Louis-Jean.1998. *Language Wars and linguistic politics*. Oxford: Oxford University Press
- CLEMENT, R.and NOELS, K.1996. Lenguaje y comunicación intergrupala. In *Estereotipos, discriminación y relaciones entre grupos*. Madrid: McGraw-Hill
- CONSTITUCIÓN ESPAÑOLA.1981. [online] Dostupné http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/constitucion.html (22.1.2013)
- DOMINGUEZ SECO, L. AND HERRERO, M. 2001. Domínguez Seco, Luzia, e Mário J. Herrero Valeiro (2001). Monolingüismo e purismo (A ideologização das práticas de fala na Galiza). *Revista Iberoamericana de Discurso y Sociedad*. Barcelona:Gedisa
- DWYER, A.M. 2011. Tools and techniques for endangered-language assessment and revitalization. In *Vitality and Viability of Minority Languages*. October 23-24, New York: Trace Foundation Lecture Series
- ESTATUTO DE AUTONOMÍA DE GALICIA. 1981. Ley Orgánica 1/1981, de 6 de abril. Dostupné z [online] http://noticias.juridicas.com/base_datos/Admin/lo1-1981.tp.html (22.1.2013)
- FERGUSON, Charles A..1959. Diglossia. In *Word* 15. 325-340

FIEPS.2008. *Estudio sobre la integración de la inmigración extracomunitaria en Galicia*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia

FISHBEIN, M. and AJZEN, I. 1975. *Belief, attitude, intention and behavior. An introduction to theory and research*. Addison –Lesley: Reading MA

FISHMAN, Josua. 2003. Bilingualism With and Without Diglossia; Diglossia With and Without Bilingualism. *In Sociolinguistics – The Essential Readings*. Hoboken: Blackwell

FISHMANN, Josua. 2000. *Can Threatened Languages Be Saved?* Philadelphia: Multilingual Matters

FISHMANN, Josua.1991.*Reversing language Shift: Theory and Practice of Assistance to Threatened Languages*. Clevedon: Multilingual Matters

FLOTATS, Ana. 2008.Educación inspecciona si se cumple el decreto del gallego en los colegios. *El país*.18.05.2008 [online] Dostupné z http://elpais.com/diario/2008/05/18/galicia/1211105890_850215.html

GILES, H; BOURHIS, R.Y. ; TAYLOR, D.M. 1977. „Toward a Theory of Language in Ethnic Group Relations.“ *In Language, Ethnicity and Intergroup Relations*, Ed. Giles, H, London: 1977, s. 307-348.

GRENOBLE, L. A. and WHALEY, L. J.1998. *Endangered Languages: Language Loss and Community Response*. Cambridge: Cambridge University Press

GUISÁN, M.C.; AGUAYO, E. 2009. *Empleo y producción de Galicia en el período 2001-2008*. Universidad de Santiago de Compostela.

GUMPERZ, John. 1961. Speech variation and the study of Indian civilization. *American anthropologist* 63, s. 976–988. Arlington: AA press

GUMPERZ, John. 1964. Linguistic and social interaction in two communities. *American anthropologist*, 66, s. 137–154. Arlington: AA press

HALE, Ken.1992. Endangered languages. *Language* 68/1. Washington: Linguistic Society of America

HINTON, Leanne and KEN Hale (eds.) 2001. *The Green Book of Language Revitalization in Practice*. San Diego, CA: Academic Press

HUSBAND, C., and V. SAIFULLAH KHAN. 1982. The viability of ethnolinguistic vitality: Some creative doubts. *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 3 Abingdon: Taylor & Francis

IGLESIAS ALVAREZ, Ana.2002. *Falar galego – „no veo por qué“*. Vigo: Xerais

INSTITUTO DA LINGUA GALEGA.1971. *Galego 1*. Santiago de Compostela: Instituto da Lingua Galega

INSTITUTO DA LINGUA GALEGA.1972. *Galego 2*. Santiago de Compostela: Instituto da Lingua Galega

INSTITUTO DA LINGUA GALEGA.1974. *Galego 3*. Santiago de Compostela: Instituto da Lingua Galega

INSTITUTO DA LINGUA GALEGA.1982. *Normas ortográficas e morfolóxicas do idioma Galego*. Vigo: RAGLS.B.N.: 84-87987-51-6

INSTITUTO DE ESTADÍSTICA GALLEGO (IGE).2008. Encuesta de condiciones de vida de las familias. Conocimiento y uso del gallego.[online] Dostupné z http://www.ige.eu/web/mostrar_actividade_estadistica.jsp?idioma=es&codigo=0206004

INSTITUTO DE ESTADÍSTICA GALLEGO (IGE).2008.Gallego.*Censo de población y viviendas*. [online] Dostupné z http://www.ige.eu/web/mostrar_actividade_estadistica.jsp?idioma=es&codigo=0206002

INSTITUTO ESPAÑOL DE ESTADÍSTICA. 1991. Población de 10 y más años por Comunidades Autónomas, Sexo, Nivel de instrucción y Edad, Censo 1991. [online] Dostupné z <http://www.ine.es/jaxi/tabla.do>

JARDON, Manuel.1998. *La normalización lingüística, una anomalía democrática*. Madrid: Siglo XXI de España

KABATEK, Johannes.2000. *Os falantes como linguistas. Tradición, innovación e interferencias no gallego actual*. Vigo: Xerais

KARAN, Mark E.2010.Understanding and Forecasting Ethnolinguistic Vitality. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. London: Routledge

LABOV, Williams.2001.*Principles of Linguistic Change, vol III. Social Factors*. Malden and Oxford: Blackwell

LEWIS, M. P. and SIMONS, G. 2010. *Assessing Endangerment: Expanding Fishman's GIDS*. In *Revue Roumaine de Linguistique/Romanian Review of Linguistics*, v. 2.Bucarest: l'Académie de la République populaire roumaine

LEY 3/1983, de 15 de junio, de normalización lingüística .1983. [online] Dostupné z: <http://www.boe.es/caa/dog/1983/084/g01893-01899.pdf> (22.1.2013)

LISKA, A.E.1984. A critical examination of the casual structure of the Fishbein/Ajzen attitude behavior model. *Social psychology Quarterly*. New York: SAGE Publications

LÓPEZ, Mónica.2005.Construcción de un índice de ruralidad. Santiago de Compostela:Xunta de Galicia

LORENZO, A. M.; RAMALLO, F; CASARES, H. 2008. *Lingua, sociedade e medios de comunicación en Galicia*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega

MONTEAGUDO, Henry. 1999. *Historia social da lingua galega. Idioma, sociedade e cultura a través do tempo*. Vigo: Editorial Galaxia

MOSELEY, Christopher. 2010. *Atlas of the World's Languages in Danger*. Paris: UNESCO Publishing

NEBRIJA, Antonio. (1492). *Gramática de la lengua castellana* [online] Dostupné z <http://www.antionidenebrija.org/prologo.html>

PENSADO, osé Luis. 1985. *El gallego, Galicia y los gallegos a través de los tiempos*. La Coruña: La voz de Galicia

PÉREZ, Paulino. 2010. A televisión en Galicia: luces e sombras ante o comenzo da TDT. In *A comunicación en Galicia*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega

XUNTA DE GALICIA. 2004. *Plan Xeral de Normalización da Lingua Galega*. [online] Dostupné z [http://www.xunta.es/linguagalega/arquivos/PNL22x24_textointegro\).pdf](http://www.xunta.es/linguagalega/arquivos/PNL22x24_textointegro).pdf) (25.1.2013)

PORTAS, Manuel. 1997. *Língua e sociedade na Galiza*. A Korun: Bahía Edicións

POUSA, Xosé Ramón. 2010. A radio en Galicia 2006-2008. In *Lingua, sociedade e medios de comunicación en Galicia*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega

RAMALLO, Fernando. 2012. *El gallego en la familia: entre la producción y reproducción*. [online] Dostupné z <https://www.academia.edu/>

RAMALLO, Fernando. 2012. *Mocidade, linguas e redes sociais*. XIV Encontros para a Normalización Lingüística 03/2012 [online] Dostupné z: <http://ftp.culturagalega.org/mediateca/audio.php?id=1283>

Real Decreto de 21 de noviembre de 1902. [online] Dostupné z <http://eskup.elpais.com/1376833620-cb86b3c821a053bbe8ca3d93ab2037c2>

REAL ACADEMÍA GALEGA. 1970. *Normas ortográficas do idioma galego*. Vigo: Editorial Galaxia

REGUEIRA, Xosé. 1994. Modelos fonético e autenticidade lingüística. *Cadernos de Lingua 10*. Vigo: RAG

SACO Y ARCE, Juan A. 1886. Prologo. In *Heraldo Gallego*, año V., No. 281. Ourense

ŠATAVA, Leoš. 2001. *Jazyk a identita etnických menšin*. Praha, Argo. s. 95-96

TATO, Ovidio Rodeiro et al. 2011. *Xuventude Galega 2010*. Santiago de Compostela: Xunta de Galicia

TRIANDIS, H.C. 1979. Values, attitudes and interpersonal behavior in *Nebraska symposium on Motivation*. Lincoln: University of Nebraska Press

TSUNODA, Tasanu. 2005. *Language Endangerment and Language Revitalization*. Berlin: Mouton De Gruyter

UNESCO Ad Hoc Expert Group on Endangered Languages. 2003. *Language Vitality and Endangerment*. Paris: UNESCO

VALEŠ, Miroslav. 2010. *Observaciones sociolingüísticas del español*. Saarbrücken: Lambert Academic Publishing

WENGRAF, Tom. 2001. *Qualitative Research Interviewing*. London: Sage Publications

WILLIAMS, Glyn. 2009. Bilingualism, class dialect, and social reproduction. *In International Journal of the Sociology of Language*. Volume 1987, Issue 66. New York: Joshua A. Fishman

ZAVADIL, Bohumil. 2010. *Baskičtina. Lingvistická interpretace*. Praha: Karolinum